

M a r t

DOGAĐAJI OPSTEG KARAKTERA

- j. mart
- U Cajniču, odlukom CK KPJ i naređenjem vrhovnog komandanta NOP i DV Jugoslavije Josipa Broza Tita, formirana 2. proleterska NOU brigada <1. i 4. bataljon iz Užičkog, 2. bataljon iz Cačanskog i 3. bataljon iz 2. šumadijskog NOP odreda). Ministar inostranih poslova izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije saopštio ambasadoru SSSR-a u Londonu da partizanski rat u Jugoslaviji predstavlja socijalnu revoluciju, da NOB, kojom rukovodi KPJ, razbija i razdvaja snage otpora u zemlji.

Komanda italijanske 2. armije izdala cirkular o načinu vođenja borbe protiv NOP odreda i o postupku prema stanovništvu (da se porodice partizana interniraju a iz redova »sumnjivog stanovništva« uzimaju taoci, koji će se smatrati odgovornim za svaki akt uperen protiv okupatora). U cirkularu se ističe da se ta armija nalazi u stvarnom ratnom stanju protiv neprijatelja koji nastoji da stvori jedinstven front, da je rat na području Jugoslavije jednak onome ratu koji se vodi u Rusiji, Libiji i na Dalekom istoku.
 - Delegat CK KPJ Vladimir Popović uputio CK KPJ izveštaj o situaciji u Hrvatskoj (o oslobođenju Vojniia, Veljuna i Jasenka) i o sprovođenju u život direktive VS, o formiranju novih jedinica i operativnih zona na teritoriji Hrvatske.
 - VS NOP i DV Jugoslavije naredio GS NOP odreda za Sandžak da formira omladinske čete i da pozadinu čisti od četničkih i kolebljivih elemenata.
2. mart
- U Opatiji otpočela dvodnevna konferencija vojnih predstavnika Nemačke, Italije i NDH na kojoj je donet opšti plan za okupatorsko-kvislinške operacije u proleće (tzv. treću neprijateljsku ofanzivu) protiv snaga NOP i DV Jugoslavije i utvrđeno da se operacije najpre izvedu u istočnoj Bosni, a zatim u zapadnoj Bosni, u Baniji i na Kordunu i da prva operacija otpočne 15. aprila.
3. mart
- VS NOP i DV Jugoslavije naredio 2. proleterskoj NOU brigadi da ovlada Glasincem i tu stvori čvrstu bazu. a potom prodire ka Vlasenici; da pristupi formiranju omladinskih četa, zatim četa i bataljona dobrovoljačkih jedinica; da razvija politički rad u masama: da obnavlja i učvršćuje NO odbore i narodnooslobodilačke organizacije.
 - VS NOP i DV Jugoslavije uputio naređenje Operativnom štabu NOP i DO za istočnu Bosnu, u kome ga upoznaje sa predstojećim dejstvom proleterskih brigada u istočnoj Bosni i naređuje mu da formira udarnu partizansku grupu u predelu Romanije i njome podrži dejstva proleterskih brigada.
 - Članovi Organizacionog sekretarijata CK KPJ za neoslobođene krajeve Edvard Kardelj i Ivo Lola Ribar uputili iz Zagreba pismo Pokrajinskom komitetu KPJ za Srbiju: traže izveštaj o sprovođenju odluka CK KPJ o Makedoniji; nalažu da se CK BRF(k) obavcsti da pošalje svog delegata na sastanak u Zemun; prenose direktivu CK KPJ da PK uputi proglas bugarskim okupacionim trupama u Srbiji, pozivajući ih da pristupe partizanskim jedinicama.
 - VS NOP i DV Jugoslavije uputio sekretaru MK KPJ za Sarajevo pismo o potrebi za nabavkom sanitetskog materijala (naročito injekcija protiv pegavog i trbušnog tifusa), municije i drugog materijala.
4. mart
- VS NOV i DV Jugoslavije naredio Operativnom štabu NOP i DO za istočnu Bosnu da delom svojih snaga raspoređenih levo od puta Podromanija – Han-Pijesak i Birčanskim NOP odredom, kod Sekovića, sadejstvuje 2. proleterskoj NOU brigadi, koja će od 5. marta prodirati preko *Glasinca* ka Vlasenici u dve kolone, i *da njoj* uputi odeljenja i vodiče iz mesnih partizanskih jedinica. U naređenju se iznose taktički postupci 2. proleterske NOU brigade tokom prodora i daju obaveštenja o vremenskim terminima za sadejstvo.
5. viart
- U Foči vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito predao ratnu zastavu 3. (kragujevackom) bataljonu 1. proleterske NOU brigade.
 - Na traženje Kominterne, VS NOP i DV Jugoslavije uputio u Moskvu proglas narodima porobljene Evrope u kome ih poziva na borbu protiv nemačkog fašizma. Kominternina nije objavila proglas.

- CK KPJ primio iz Moskve telegram od Izvršnog komiteja Kominterne, u kome ovaj kritikuje političku liniju KPJ u ustanku zbog formiranja 1. proleterske NOU brigade i zbog borbe protiv četnika Draže Mihailovića, naglašava da su zadaci NOB-a samo isterivanje okupatora i traži da CK KPJ preispita taktiku i političku liniju KPJ u NOB-u.
- Mart p.* — Us. D. Kruševu (na ušću r. Pive i r. Tare) po naređenju VŠ NOP i DV Jugoslavije formirana centralna bolnica za bolesnike od pegavog tifusa.
- 6. mart* — Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito uputio u Zagreb direktivno pismo Organizacionom sekretarijatu CK KPJ za neoslobodene krajeve: traži da CK KPJ pojača rad među domobranskim jedinicama, da sprečava širenje provale u Zagrebu i da radnike iz gradova upućuje u odrede; obaveštava o formiranju 2. proleterske NOU brigade, o radu četnika u istočnoj Bosni i Crnoj Gori, o merama CK KPJ za razbijanje četnika u istočnoj Bosni i o moralno-političkom jačanju partizanskih jedinica u tom delu Bosne.
- VŠ NOP i DV Jugoslavije uputio Štabu 1. proleterske NOU brigade direktivu za operacije u istočnoj Bosni.
- Clan CK KPJ Moša Pijade izveštava vrhovnog komandanta NOP i DV Jugoslavije Josipa Broza Tita o organizovanju privremenog aerodroma u blizini Zabljaka radi prijema obećane pomoći iz SSSR-a; zatim ističe potrebu za otvorenim raskrinkavanjem izbegličke vlade i predlaže da Radio-Moskva otpočne kampanju protiv četnika Draže Mihailovića.
- 7. mart.* — Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito uputio direktivu Štabu Hercegovačko-crnogorskog udarnog partizanskog bataljona: bataljon treba da se što više vojnički i politički učvrsti, da povećava svoje redove, naročito omladinom, da je uvek u pokretu, da izbegava »mrtve frontove« i frontalne borbe. U direktivi se ističe da bataljon nema zadatak da brani seoske kuće, već da rešava »veća operativna pitanja«.
- 9. mart* — Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito uputio Kominterni telegram u kome obrazlaže pravilnost linije KPJ u ustanku, opravdava formiranje 1. proleterske NOU brigade, traži da SKP(b) uputi posmatraču u Jugoslaviju i ponovo moli pomoć u oružju i municiji.
- Referent sanitela VŠ NOP i DV Jugoslavije izdao naredbu o rasporedu lekara, njihovim zadacima i zadacima sanitetskih ustanova u istočnoj Bosni.
- 10. mart.* — CK KPJ uputio pismo Polcrajskom komitetu KPJ za Makedoniju tražeći da ovaj organizuje prebacivanje predstavnika CK BRP(k) u Srbiju.
- Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito naredio GŠ NOP odreda za Crnu Goru i Boku da formira Crnogorsku NO proletersku udarnu brigadu i omladinske partizanske udarne bataljone. likvidira četnička uporišta u andrijevičkom i beranskom srezu i, uz sadejstvo Crnogorsko-sandžackog odreda, zauzme Kolašin.
- 11. mart* — U vezi s telegramima Kominterne od 27. i 28. februara, generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito obavestio Izvršni komitet Kominterne da će predstavnik CK KPJ stići u Makedoniju da pruži pomoć i da uspostavi vezu sa CK BRP(k). Zatim traži da se bugarskoj Partiji skrene pažnja na potrebu da pojača rad među bugarskim okupatorskim jedinicama, kako se ove ne bi borile protiv partizana.
- Generalštab italijanske vojske obavestio Komandu italijanske 2. armije da joj, u vezi sa predviđenom tzv. trećom ofanzivom protiv jedinica NOP i DV Jugoslavije, dodeljuje divizije »Murde« i »Emilija«, nekoliko pukova za divizije »Granatijeri di Sardenja* i »Peruda« i još neka ojačanja.
- VŠ NOP i DV Jugoslavije naredio Slabu Kalinovičkog NOP odreda da glavne snage orijentiše prema Sarajevu i Palama, poveže se s Jahorinskim NO dobrovoljačkim odredom i pojača budnost prema s. Dujmovićima i s. Vrhpraći (kod Sarajeva).
- Clan CK KPJ Moša Pijade uputio vrhovnom komandantu NOP i DV Jugoslavije Josipu Brozu Titu pismo o zabrinjavajućoj situaciji u Crnoj Gori stvorenoj ofanzivom četnika i italijanskih vojnika i o uzaludnom čekanju pomoći iz Sovjetskog Saveza.
- 12. mart* — Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito uputio delegatu VS NOP i DV Jugoslavije pri GŠ NOP i DV za BiH naređenje da NOP odredi istočne Bosne sadejstvuju sa Proleterskom udarnom grupom brigada u borbi protiv ustaša i četnika.

13. mart — Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito naredio Proleterskoj udarnoj grupi brigada (sastava: 2. proleterska i tri bataljona 1. proleterske NOU brigade) da težište dejstava usmeri na prostoriju Han-Pijesak — Srebrenica — Vlasenica — Olovo, sa zadatkom: čišćenje teritorije od četnika i ustaša, stvaranje partizanskih i dobrovoljačkih jedinica i organizacija pozadine.
14. mart — U Opatiji, u cilju pripremanja ofanzive održana druga konferencija italijanskih, nemačkih i ustaških vojnih rukovodilaca, na kojoj je odlučeno da ofanziva otpočne 15. aprila.
- Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito naredio Stabu Durmitorskog NOP odreda da se sve snage na sektoru Kolašina stave pod jedinstvenu komandu radi uspješnije likvidacije tamošnjih četnika Draže Mihailovića.
15. mart — CK KPJ uputio PK KPJ za Makedoniju direktivno pismo o organizaciji NO fronta, o organizovanju i učvršćenju NOP-a, o radu među bugarskim vojnicima i njihovom uvlačenju na našu stranu i o učvršćenju partijske organizacije u Makedoniji.
- Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito naredio Operativnom štabu proleterske udarne grupe brigada da prihvati jedan deo Valjevskog NOP odreda koji se probijao ka istočnoj Bosni, da otpočne formiranje dobrovoljačkih odreda i da se poveže sa svima jedinicama na prostoriji na kojoj dejstvuje.
- Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito naredio proleterskoj udarnoj grupi brigada da na području istočne Bosne vešto manevriše, ne razvlačeći snage, a pokrete i akcije izvodi energično, brzo i u sadejstvu s mesnim partizanskim jedinicama.
- Clan Organizacionog sekretarijata CK KPJ za neoslobodene krajeve Ivo Lola Ribar uputio sekretaru PK KPJ za Srbiju pismo u kome ga obaveštava o borbama u Bosni i o stanju NOP-a u Sloveniji i Hrvatskoj i prenosi mu direktive CK KPJ: da se uputi instruktor CK KPJ u Makedoniju, uspostavi privremeno Povereništvo KPJ za Vojvodinu, objedini rad članova PK KPJ za Srbiju i pojača politička delatnost među bugarskim vojnicima u Srbiji.
- VS NOP i DV Jugoslavije uputio u Crnu Goru, kao svoje delegate, Milovana Dilasa, Mitra Bakića i Svetislava Stefanovića. da uz pomoć GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku rade na organizaciji čvrstih vojnih jedinica radi uspješnije borbe protiv okupatora i četnika u Crnoj Gori.
- U duhu direktiva VS NOP i DV Jugoslavije, GS NOP odreda za Hrvatsku izdao proglas vojnim obveznicima i domobranima: da izbegavaju mobilizaciju, odbijaju odlazak na front, organizuju pobune i prelaze na stranu NOP odreda.
- Mart s. Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito uputio članu CK KPJ Moši Pijade uputstvo o otklanjanju osnovnih organizacionih i političkih nedostataka u partizanskim jedinicama Crne Gore radi uspješnije borbe protiv četnika Draže Mihailovića.
- Mart d. p. VŠ NOP i DV Jugoslavije izdao Uputstvo o ustrojstvu i dužnostima partizanskih straža kao organa komandi mesta i štabova NOP i DV Jugoslavije.
16. mart Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito uputio Organizacionom sekretarijatu CK KPJ za neoslobodene krajeve pismo u kome odobrava rad GŠ NOP odreda za Hrvatsku i Istiće da su uslovi za razvoj NOB-a u Hrvatskoj vrlo povoljni.
- Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito naredio Operativnom štabu Proleterske udarne grupe brigada da obustavi pokret prema Vlasenici i vrati jedinice na sektor Romanija — Han-Pijesak zbog nadiranja ustaških i domobranskih snaga na ovo područje.
- VŠ NOP i DV Jugoslavije naredio GŠ NOP odreda za Sandžak da objedini dejstva svih jedinica na području Sandžaka i likvidira četnike; da Bjelopoljski NOP odred sadejstvuje sa crnogorskim jedinicama pri napadu na Kolašin.
17. mart Clan Organizacionog sekretarijata CK KPJ za neoslobodene krajeve Ivo Lola Ribar izvestio generalnog sekretara CK KPJ Josipa Broza Tita o premeštanju CK KPH iz Zagreba na oslobođenu teritoriju, o formiranju Povereništva CK KPH za Slavoniju i Povereništva CK KPH u Zagrebu, o neuspehu Pavelićeve mobilizacije, o razvoju ustanka u Dalmaciji i o situaciji u Srbiji i Sloveniji.
18. mart U Vašingtonu potpisan Ugovor o zajmu i najmu između vlade SAD i izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije u Londonu.

19. mart — Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito uputio Kominterni depešu u kojoj traži municiju i ratni materijal.
- Nemački komandant oružanih snaga za Jugoistok izdao direktive o postupku sa ustanicima u Srbiji i Hrvatskoj, po kojima i prema stanovništvu treba preduzeti sva zastrašujuća sredstva, bez sentimentalnosti: »Bolje je da se likvidiraju 50 osumnjičenih, nego da pogine jedan nemački vojnik«.
- VS NOP i DV Jugoslavije naredio Štabu Durmitorskog NOP odreda da formira dva udarna bataljona, da pojača politički rad u bataljonima »Bajo Pivljanin« i »Vojvoda Momčilo« i formira omladinske udarne čete (samostalne ili u sastavu bataljona), koje posle vojno-političkog kursa uvesti u akcije.
20. 7mart — Clan Organizacionog sekretarijata CK KPJ za neoslobodene krajeve Ivo Lola Ribar obavestio PK KPJ za Srbiju o uspešnim partizanskim borbama u Hrvatskoj i preneo mu direktive generalnog sekretara KPJ Josipa Broza Tita: da naročitu pažnju posveti reorganizaciji NOP odreda u Srbiji i što bolje ih osposobi za borbu; da pojača i proširi rad među bugarskim vojnicima i preduzme sve mere da zajedno sa CK BRP(k) izdaju zajednički proglas bugarskim vojnicima u Srbiji radi njihovog uključenja u NOP jedinice.
- Naređenjem VŠ NOP i DV Jugoslavije, od delova Drinskog NO dobrovoljačkog odreda (rogatički bataljoni) i ostataka razbijenog četničkog Rogatičkog odreda formiran Rogatički NO dobrovoljački odred.
22. mart — Kominternu depešom obavestiti Vrhovni štab NOP i DV Jugoslavije da se objavljivanje njegovog proglasa upućenog narodima okupirane Evrope odgađa sve dok se ne srede odnosi vlade Sovjetskog Saveza s izbegličkom vladom Kraljevine Jugoslavije u Londonu.
- Otpočelo prebacivanje italijanskih divizija »Murde« i »Emilija« iz Barija (u Italiji) za Dubrovnik i Kotor.
27. mart Povodom godišnjice ovog značajnog datuma, CK KPJ i VŠ NOP i DV Jugoslavije izdali proglas narodima Jugoslavije pozivajući ih na još odlučniju oružanu borbu protiv okupatora i narodnih izdajnika.
- CK KPJ i VŠ NOP i DV Jugoslavije izdali proglas u kome pozivaju makedonski narod da stupe u redove NOP i DV Jugoslavije. Taj proglas, umnožen na makedonskom jeziku, rasturen je u Makedoniji.
28. mart Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito naredio GŠ NOP odreda Crne Gore i Boke da organizuje čvrste, disciplinovane NOP odrede, sposobne za izvršenje svih zadataka, i dao mu uputstvo o partizanskom načinu ratovanja i o vođenju borbe protiv četnika.
- U Ljubljani održana konferencija vojnih predstavnika Nemačke, Italije i NDH na kojoj je utvrđen detaljan plan za okupatorsko-kvislinške operacije u proleće (tzv. treću neprijateljsku ofanzivu) protiv NOP i DV Jugoslavije. Tu je, verovatno, dogovoreno da, uporedo sa operacijama u istočnoj Bosni, četničke i italijanske snage preduzmu ofanzivu protiv partizanskih jedinica u Crnoj Gori, Sandžaku i Hercegovini.
29. mart Referent saniteta VŠ NOP i DV Jugoslavije izdao sanitetskim organima i vojnim i političkim rukovodiocima NOP i DV na području Bosne uputstvo o suzbijanju pegavog tifusa.
30. mart U Londonu održana konferencija predstavnika vlade V. Britanije i izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije na kojoj je odlučeno da se četnicima Draže Mihailovića, vazдушnim putem, uputi 200 tona ratnog i drugog materijala.
31. mart Udružene nemačko-italijanske, ustaške i četničke snage otpočele operacije protiv NOP i DV Jugoslavije u istočnoj Bosni, Crnoj Gori, Sandžaku i Hercegovini (tzv. treću ofanzivu). U borbama koje su trajale preko dva meseca (vlaseničko-srebrenička — »Trio II«, rogatičko-fočanska — »Trio I«, operacija »Stolac« i druge) neprijatelj je ovladao slobodnom teritorijom u istočnoj Hercegovini, Crnoj Gori, Sandžaku i većem delu istočne Bosne. Nanoseći neprijatelju znatne gubitke snage oko VŠ NOP i DV Jugoslavije, zbog nadmoćnosti neprijatelja i četničkih pučeva, postepeno su se povlačile prema rejonu pl. Zelengore, gde je VŠ formirao tri nove proleterske NOU brigade.
- Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito naredio Operativnom štabu NOP i DV za Bos. krajinu da stvara što više pokretnih udarnih jedinica radi izvršavanja važnih operativnih zadataka; da formira omladinske čete i bataljone i

rwstepeno ih uvodi u borbu; da se pridržava partizanskog načina ratovanja; da održava veze sa NOP odredima u istočnoj Bosni, Hercegovini i Dalmaciji i da potpomogne dejstva NOP odreda u Hrvatskoj.

- Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito uputio Operativnom štabu proleTERSke udarne grupe brigada uputstvo o načinu postavljanja zaseda i naređenje za organizaciono učvršćenje područnih jedinica i izvođenje energičnih akcija radi zaplene municije.
 - Naredbom VS NOP i DV Jugoslavije propisane prve starešinske oznake.
- Mart
- CK SKOJ-a izdao instrukciju o organizacionom ustrojstvu i zadacima skojevskih organizacija u svim NOP jedinicama.
 - VS NOP i DV Jugoslavije izdao stanovništvu Celebičke opštine sreza fočanskog proglas u kome ga poziva da ne sluša izdajnike koji ga odvrćaju od NOB-a, već da stupe u borbu protiv okupatora i domaćih izdajnika.
 - VŠ NOP i DV Jugoslavije uputio proglas domobranima pozivajući ih da prekinu bratoubilačku borbu, da se predaju i prelaze na stranu NOP i DV Jugoslavije.
 - VŠ NOP i DV Jugoslavije uputio poziv muslimanskom stanovništvu Borča i okolino da ne pljačka i ne zlostavlja srpsko stanovništvo, da ne pruža otpor jedinicama NOP i DV Jugoslavije, već da stupa u njihove redove i odlučno se bori protiv okupatora i domaćih izdajnika.
 - Na predlog VS NOP i DV Jugoslavije, CK KPJ proglasio zamenika komandanta 1. bataljona 2. proleTERSke NOU brigade Petra Lekovića za narodnog heroja Jugoslavije.¹
 - Draža Mihailović izdao saopštenje da je Moskva pozvala partizane da se stave pod njegovu komandu, ali da oni to nisu učinili. Na osnovu toga, u saopštenju se podvlači da je KPJ trockistička, da radi protiv SSSR-a i da vodi bratoubilački rat. U duhu tog lažnog saopštenja četnici su razvili propagandu protiv NOB-a i KPJ.

BOSNA I HERCEGOVINA

1. *viart* Delovi Banijskog i Kordunaškog NOP odreda napali ustaško-domobrANSKU posadu u Vrnograču (kod Cazina). Zbog slabog sadejstva jedinica napad nije uspeo. Naši gubici su 16. poginulih, među kojima i politički delegat voda u 3. bataljonu Kordunaškog NOP odreda Duro Bajić, narodni heroj.
3. *mart* U rejonu s. Plana — s. Korita (kod Bileće) delovi Nikšićkog NOP odreda i Operativnog štaba NOP odreda za Hercegovinu razbili Granični bataljon 1. hercegovačkog četničkog puka.
4. *mart* U istočnoj Bosni otpočele petnaestodnevne borbe u kojima je ProleTERSka udarna grupa (2. proleTERSka NOU brigada i tri bataljona 1. proleTERSke NOU brigade), u snažnom naletu, razbila Višegi-adski, Krajiški, Rogatički, Srebrenički, Vlasenički i Zvornički četnički odred i oslobodila više mesta (Viasenicu, Srebrenicu, Bratunac).
- Mart p.* U s. Lipovcu (kod Banje Luke) čelnici napali narodni zbor, koji je organizovao zamenik komandanta Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu dr Mladen Stojanović. U oštroj borbi je poginulo 13, ranjeno 12 i nestalo nekoliko boraca ProleTERSkog bataljona Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu. Među ranjenima je bio i du ML Stojanović.
- Po odluci I oblasne konferencije KPJ za Bos. krajinu, održane 21—23. februara u Skender-Vđkufu, formiran 5. krajiški NOP odred, za dejstva na teritoriji srezova Bos. Petrovac, Drvar. Bos. Grahovo i na jednom delu teritorije livanjskog i glamočkog sreza.
- U s. Tobutu (kod Lopara) četnici Majevičkog četničkog odreda ubili komandira čete u Majevičkom NOP odredu Veselina Gavrića, narodnog heroja.
6. *mart* U Foči, uglavnom od omladinaca iz Sarajeva i Mostara, formirana omladinska četa, koja je ušla u sastav 5. bataljona 1. proleTERSke NOU brigade kao 2. četa. Ona je juna 1942. prešla u sastav 2. proleTERSke NOU brigade, gde je ostala do kraja rata.
7. *mart* U s. Podgradcima (kod Bos. Gradiške) održana okružna konferencija SKOJ-a za Kozaru. Izabran je OK SKOJ-a za Kozaru i prenete su direktive PK SKOJ-a za formiranje organizacija NOSOBiH.

To Je bio prvi n.rodni heroj Jugoslavije.

- 7/8. mart — Druga proleterska NOU brigada iznenadnim napadom zauzela četničko uporište Ergele Borike (kod Rogatice), zarobila 120 četnika i Stab četničkog Rogatičkog odreda i zaplenila magacine sa znatnim zalihama namirnica i opreme.
- U neprijateljskom uporištu Hadžibairu (kod Bos. Dubice) dve čete 2. krajiškog NOP odreda razbile posadu od tđO domobrana i ustaša.
8. mart — U s. Zupcima (kod Trebinja) SNO odbor za Trebinje organizovao konferenciju delegata 12 oslobođenih opština iz graničnih delova srezova Trebinje, Bileća, Nikšić i Herceg-Novi, na kojoj su rošena pitanja robne razmene i trgovine i određena pijačna mesta, pijačni dani i cene najnužnijih proizvoda.
10. mart — Na Zegulji (na putu Ljubinje — Stolac) Sitnički i Ljubinjski bataljon Operativnog štaba NOP odreda za Hercegovinu uništili deo nemačke auto-kolone (4 motocikla, 1 putnički auto i 3Q kamiona), sa pratljom, koja je prevozila duvan iz Ljubinju. U borbi je uništeno 12 kamiona a duvan zaplenjen. Ubijeno je 27, ranjeno 12 i zarobljeno 45 nemačkih vojnika. Zaplenjeno: 3 mitraljeza, 11 p. mitraljeza i automata, oko CO pušaka, 20 pištolja, 4 radio-stanice itd.
11. mart — Posle višecnevnih borbi 4. bataljon 3. krajiškog NOP odreda uništio italijansko-domobrasku posadu, jačine čete, u s. Radaslijama (kod Glamoča) i zapalio pilanu i parni mlin.
- Pod pritiskom delova Kalinovičkog NOP odreda, italijanska i žandarmerijska posada iz Uloga povukla se u Nevesinje.
- Pošto su prethodno zarušili rudnik železa u Ljubiji i evakuisali nemačke porodice, nemačka 718. pešadijska divizija i 923. landessšicen-balaljon počeli napuštanje Prijedora i Ljubije. U četvorodnevnim borbama oni su se probili u Bos. Dubicu. Posle loga su 1. i 2. krajiški NOP odred ponovo blokirali Prijedor.
- U Foči, na izornoj konferenciji 170 delegata opštinskih i seoskih NO odbora, izabran SwO odbor.
12. mart — U s. Srednjem (kod Sarajeva), po naređenju GS NOP i DV za BiH, od najboljih boraca Romanijskog NOP odreda i NOP odreda »Zvijezda« formiran 1. istočnobosanskr proleterski bataljon.
- U Goraždu, na sreskoj izornoj konferenciji, izabran SNO odbor.
- Delovi 2. bataljona 1. krajiškog NOP odreda, posle tročasovne borbe kod s. V. Rađića, odbili ispad nepotpunog 3. bataljona 1. pešadijskog puka italijanske divizije »Re« iz Bos. Krupe.
13. mart — U s. Crnom Vrh (kod Glamoča) delovi 1. krajiškog NOP odreda razoružali četničku Prekajsku četu.
14. mart — Posle tromesečne opsade 1. krajiški NOP odred, bez gubitaka, zauzeo s. Budimlic Japru (kod Bos. Novog). Posada, ojačana četa (290 domobrana i žandarma) predala se.
- Kod s. Galjipovaca (na putu Prnjavor — Banja Luka) delovi 4. krajiškog NOP odreda, posle dvodnevne borbe, odbili ispad na oslobođenu teritoriju šest četa ustaša, domobrana i kulturbundovaca. Neprijatelj je imao 80 mrtvih i ranjenih.
- Mart p.p. — U Trnovu (kod Sarajeva), na konferenciji delegata seoskih i opštinskih NO odbora, izabran SNO odbor za Trnovo.
- U bolnici u s. Sićima (na pl. Romaniji) delovi četničkog Sarajevskog odreda ubili nekoliko ranjenika, među kojima i komandira čete u Romanijskom NOP odredu Jovu Jankovića, narodnog heroja.
- Mart p.p. — Kod s. Branog Dola (blizu Bileće) Ljuboinirski bataljon Operativnog štaba NOP odreda za Hercegovinu razbio četu italijanske divizije »Marke«.
- Mart s. — Kod Han-Pijeska (blizu Vlasenice) GS NOP i DV za BiH formirao Krajiški NO dobrovoljački odred.
- U s. Berkovićima (kod Stoca) Operativni štab NOP odreda za Hercegovinu formirao zarobljenički logor za nemačke i italijanske vojnike, koji je postojao do maja 1942 godine.
- PK SKOJ-a za BiH obnovio OK SKOJ-a za Romaniju.

- Mart d.p.*
- U s. Fatnici (kod Bileće), pod rukovodstvom Operativnog štaba NOP odreda za Hercegovinu, održano vojno-političko savetovanje, na kome je odlučeno da se izvrši reorganizacija partizanskih jedinica Hercegovine. Tom reorganizacijom, koja je završena do kraja marta, ukinuti su štabovi sektora, teritorijalni bataljoni su okupljeni u Južnohercegovački i Severnohercegovački NOP odred, a Udarni bataljon je ostao pod neposrednom komandom Operativnog štaba NOP odreda za Hercegovinu.
 - U Trnovu formiran Udarni bataljon »Ranko Divljan« Kalinovičkog NOP odreda.
 - U Srebrenici, na narodnom zboru kome je prisustvovalo oko 800 ljudi, aklamacijom izabran SNO odbor za Srebrenicu.
 - U Vlasenici, od razbijenih četničkih jedinica. GS NOP i DV za BiH formirao Vlasenički NO dobrovoljački odred.
- 16. mart*
- Ojačani 2. bataljon 2. krajiškog NOP odreda zauzeo Kozarac, uništivši posadu, četu domobrana i vod žandarma.
 - Proleterska udarna grupa (2. i delovi 1. proleterske NOU brigade) ušla u Vlasenicu, iz koje su četnici, sa Operativnim štabom za istočnu Bosnu na čelu, pobjegli, osim jedne grupe od 200 četnika koja se priključila partizanima.
 - Delovi Romanijskog NOP "i Drinskog dobrovoljačkog odreda sprečili 2. bataljon domobranskog 1. pešadijskog puka i 2. divizion domobranskog 1. konjičkog puka da iz s. Podgraba i s. Podromanije deblokiraju domobranske snage u Rogatici. Neprijatelju su naneti osetni gubici u mrtvim i ranjenim.
- 18. mart*
- Druga proleterska NOU brigada ušla u Srebrenicu i Bratunac, koje su četnici napustili.
 - Domobrani, ustaše i milicija zauzeli V. Kladušu, potisnuvši delove Grupe kordunaških NOP odreda.
 - Na f. st. Tiškovcu (na pruži Drvar — Knin) delovi 2. bataljona 5. krajiškog NOP odreda razbili jednu četničku grupu (100 četnika sa komandantom četničke Dinarske divizije popom Đujićem) i zarobili 30 četnika.
- 20. mart*
- Kod s. Bukovače (blizu Bos. Petrovca) 50 domobrana i 2 oficira Iz garnizona Bos. Petrovac, po prethodnom dogovoru, predali se jedinicama 5. krajiškog NOP odreda
 - U s. Divinu (kod Bileće). na konferenciji delegata seoskih i opštinskih NO odbora, izabran SNO za Bileću.
- 21. mart*
- U I.ušci-Palanci (kod San. Mosta) otpočela Prva okružna konferencija SKO.T-a za Podgrmeč. Konstatovani su početni uspjesi na svim poljima rada. Raspravljano le o ulozu i zadacima NOSOBiH. Konferencija se produžila i u toku cele noći. a sutradan, po završetku konferencije, održan je omladinski zbor sa preko 1600 učesnika.
 - U s. Preodcu (pod pl. Šatorom) održana sreska konferencija KPJ za Glamoč. Sredena je partijska organizacija. Izvršena ie reorganizacija bataljona »Budućnost« i preneti su zaključci sa Prve oblasne konferencije KPJ za Bos. krajinu u Skender-Vakufu.
 - Po direktivi Povereništva KP.T za Bos. krajinu formiran OK KPJ za teritoriju 4. krajiškog NOP odreda.
- 2.7. marl*
- Na planini Kozari, na vojno-politfčkom savetovanju OK K^J za Kozaru i 2. krajiškog NOP odreda, pod rukovodstvom člana Povereništva KPJ za Bos. krajinu doneta odluka da se u sastavu 2. krajiškog NOP odreda formira Udarni (protivčetnički) bataljon.
 - U s. Hrustovima (kod San. Mosta) delovi 1. krajiškog NOP odreda zarobili 10. četu 10. domobranskog puka.
- 24/25. mart*
- Kod s. Vodičeva, na pruži Bos. Novi — Kostajnica, delovi 1. bataljona 2. krajiškog NOP odreda zarobili 59 domobrana iz 7. čete Bjelovarskog dopunskog bataljona.
- 25. mart*
- U s. Celincu (kod Banje Luke) Operativni štab NOP i DV za Bos. krajinu, po naređenju GS NOV i DV za BiH. od Kozarske i Grmečke proleterske čete i Drvarskog proleterskog voda formirao Proleterski bataljon Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu.
- U s. Drinjači (kod Zvornika), od delova Majevičkog i Birčanskog NOP odreda, komandant GS NOP i DV za BiH formirao 2. istočnobosanski udarni bataljon.

27. mart — Jedan domobranski i jedan žandarmerijski bataljon iz Bos. Novog, posle trodnevnih borbi, probili položaje 1. i 2. krajiškog NOP odreda i okruženim posadama u Prijedoru i Ljubiji doturili borbene potrebe.
- Kod s. Vlahinje (blizu Bileće) dva bataljona Južnohercegovačkog i jedan bataljon Nikšićkog NOP odreda spretili ispad iz Bileće 5(5. puka italijanske divizije »Markes ojačanog sa 4 tenka i čelnicima. Posle desetočasovne borbe neprijatelj je prisiljen na povlačenje uz gubitke od 69 mrtvih i ranjenih italijanskih vojnika i 5 četnika. VS NOP i DV Jugoslavije pohvalio je 5 boraca, zbog junačkog držanja u toj borbi.
- 27/28. mart — Delovi 1. bataljona 2. krajiškog NOP odreda, posle kraćeg otpora zauzeli s. Blagaj Japru (kod Bos. Novog) i zarobili posadu (11. četu domobranskog 2. pešadijskog puka).
31. mart — Nastupanjem iz Han-Pijeska prema Vlasenici ustaška Crna legija i delovi 737. puka nemačke 718. pešadijske divizije otpočeli drugu etapu ciklusa operacija »Trio« — vlaseničko-srebreničku operaciju u kojoj su se raspali Vlasenički i Srebrenički NO dobrovoljački odred, dok su se dobrovoljački bataljon Birčanskog NOP odreda i Krajiški NO dobrovoljački odred znatno osuli. Delovi 1. proleterske NOU brigade, Birčanski NOP odred i ostatak Krajiškog NO dobrovoljačkog odreda, pod rukovodstvom Operativnog štaba NOP i DV za istočnu Bosnu, povukli su se prema Romaniji i Zvijezdi. Neprijatelj je do 9. aprila ovladao slobodnom teritorijom između reka Zepe, Drine, Drinjače i gornjih tokova Spreče i Krivaje.'
- Napadom na Stab 4. krajiškog NOP odreda i njegovu bolnicu u s. Jošavki otpočeo četnički puč u 4. krajiškom NOP odred. Četnici su u bolnici pobili sve bolesne i ranjene partizane, među kojima i načelnika Operativnog štaba NOP odreda za Bos. krajinu dr Mladena Stojanovića, sekretara OK KPJ za Banju Luku Milana Ličinu i člana PK SKOJ-a za BiH Rajka Bosnića, narodne heroje.
- Mart k. — U s. Drinjači (kod Zvornika), po naređenju GS NOP i DV za BiH, rasformiran Majevički NOP odred. Od boraca koji su se povukli u Birač formirani su 2. istočnobosanski udarni bataljon i zaštitnica Operativnog štaba NOP i DV za istočnu Bosnu.
- Na Romaniji formiran Udarni bataljon Romanijskog NOP odreda, od Glasinačkog bataljona i izabраних boraca iz drugih delova tog Odreda.
- U Srebrenici, od delova razbijenog Srebreničkog četničkog odreda, GS NOP i DV za BiH formirao Srebrenički NO dobrovoljački odred.
- Mart — U s. Blagaju (kod Kupresa) formiran SNO odbor za Kupres.
- U Lušci-Palancl (kod San. Mosta) formiran SNO odbor za Sanski Most.
- U s. Džinovoj Mahali (kod Nevesinja), na konferenciji članova opštinskih NO odbora, formiran SNO odbor za Nevesinje.
- U selu Vodenici (kod Bos. Petrovca), na konferenciji svih članova 6 opštinskih NO odbora i većine članova seoskih NO odbora, izabran SNO odbor za Bosanski Petrovac.
- U s. Tišci (kod Sekovića), u duhu naređenja GS NOP i DV za BiH, od omladinaca Birča, formiran Omladinski udarni bataljon Birčanskog NOP odreda.
- U s. Vručici (kod Teslica) u borbi protiv čelnika poginuo Edo Blažek. narodni heroj.

CRNA GORA

- I. mart — U Cetinju izvršena razmena 32 italijanska zarobljena vojnika i oficira za 32 internirana i uhapšena pripadnika NOP-a.
- U s. Boljanićima (kod Pljevalja) od 2. i 3. čete pljevaljskog partizanskog bataljona 1. decembar* formiran 2. pljevaljski udarni bataljon.
- Iz Podgorice (sada: Titograd) dva bataljona italijanskih vojnika pokušala da prodru u Rijeku Crnojevića radi deblokiranja komunikacije koju su zaposle jedinice Lovčenskog NOP odreda. U toku dvodnevnih borbi neprijatelj je ovladao komunikacijom te palio i ubijao u s. Podstrani i s. Kornetu. Neprijatelj je imao oko 60 mrtvih i ranjenih, a jedinice Lovčenskog NOP odreda su imale 5 mrtvih i ranjenih boraca. Zaplenjeno je: 1 mitraljez, 1 p. mitraljez, izvestan broj pušaka, 9 sanduka municije i druge opreme.

* Ustoška 1 nemačka komanda su odstupite od dogovorenog plana kako bi sprečile da se cela Istočna Bosna uključi u italijansku okupacionu zonu.

2. mart — U duhu naređenja VŠ NOP i DV Jugoslavije, GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku izdao naređenje da se pri GS i NOP odredima formiraju intendanture a u bataljonima i četama postavljaju komesari za ishranu. Istim naređenjem formirani su pri NOP odredima vojni sudovi od 3 lica, koji su imali pravo da sude kako vojnim tako i civilnim licima.
3. mart — Otpočeo napad jedinica Sinjajevinskog sektora na četničke snage na prostoru s. Podbišće — s. Polja Kolašinska — Mojkovac i napad jedinica Crnogorsko-sandžackog odreda na četničke snage kod s. Ravne Rijeke i s. Majstorovine. Posle dosta jakih dvodnevni borbi neprijatelj je bio razbijen i odbačen prema Kolašinu i Bijelom Polju, a partizanske jedinice su zauzele s. Polja Kolašinska, varošicu Mojkovac i sva sela do Markovog brda (3 km severno od Kolašina). Osetne gubitke su imale obe strane. Ukupni gubici jedinica Sinjajevinskog sektora iznosili su 13 poginulih i 16 ranjenih boraca.
- Stab Lovčenskog NOP odreda naredio ilegalnoj partizanskoj jedinici u Cetinju da bolje organizuje obavestajnu službu i da nabavi telefonske uređaje i kancelarijski materijal.
4. mart — Mileševski bataljon »Ljubiša Miodragović« upućen iz pljevaljskog sreza na prostori ju pl. Kamena gora — s. Jabuka — pl. Pobiljenik da zatvori pravac Prijepolje — Pljevlja, spreči stvaranje četničkih jedinica u mileševskom i pribojskom srezu i omogući jačanje NOP-a na toj prostori i pridolazak novih boraca.
5. mart — U s. Boanu (kod Šavnika), odlukom Štaba Durmitorskog NOP odreda, formirana Komanda mosta, čiji je zadatak bio da kontroliše kretanje sumnjivih lica na svojoj teritoriji, da se bori protiv pete kolone i protiv špekulacije i da se brine o snabdavanju vojske.
6. mart — U Podgorici (sada: Titograd) između Glavne komande italijanskih trupa u Crnoj Gori i Glavnog odbora crnogorskih nacionalista iz Podgorice i doline Zete potpisan sporazum o »beskompromisnoj borbi protiv komunista i komunizma u Crnoj Gori«. Sporazumom su se obe strane obavezale na saradnju u borbi protiv partizanskih snaga, »na uzajamno poštovanje, povjerenje i lojalnost«. Sem toga, italijanske okupacione vlasti su se obavezale da nacionalističke jedinice uredno snabdeavaju naoružanjem, opremom i životnim namirnicama. Sporazumom je takođe utvrđeno da italijanske trupe zadrže kontrolu u gradovima a nacionalisti po selima.
- Delegat CK KPJ i VS NOP i DV Jugoslavije pri GŠ NOP odreda za Crnu Goru i Boku Ivan Milutinović, u ime GŠ NOP odreda za Crnu Goru i Boku uputio CK KPJ i VS NOP i DV Jugoslavije, izveštaj o pojavi i radu četnika u Crnoj Gori i o teškoćama partijskih organizacija i partizanskih jedinica pri suzbijanju četništva, o problemima ishrane i o sprovođenju direktiva CK KPJ i VS NOP i DV Jugoslavije za stvaranje pokretnih jedinica. U izveštaju je i predlog za formiranje brigade od crnogorskih partizanskih jedinica.
8. mart Kod s. Limljana delovi bataljona »Jovan Tomašević« Lovčenskog NOP odreda napali na oko bataljon italijanskih vojnika i četnika, koji su se tek posle petočasovne borbe probili iz Bara u s. Limljano. Istog dana oko 60 italijanskih vojnika iz Virpazara pokušalo je da se probije u s. Limljano, kao pomoć koloni iz Bara, ali su u borbi kod s. Boljevića odbačeni u Virpazar. U tim borbama neprijatelj je imao 12 mrtvih i više ranjenih, dok su partizani imali 2 ranjena borca. Sutradan se neprijatelj, uz podršku artiljerije i minobacačke vatre, probio u Virpazar.
9. viart Da bi obezbedio ishranu siromašnog stanovništva i izbeglica iz Metohije, Vojvodine, Hercegovine i Crne Gore, kako u prolećnoj sezoni tako i tokom 1942. godine, NO odbor opštine banjanske izdao naredbu o zasejavanju obradivog zemljišta i o zbrinjavanju izbeglica: seoski NO odbori treba da izrade spiskove porodica bez zemlje (s podacima o broju članova domaćinstva i o imovnom stanju) koje bi trebalo da dobiju zemlju na obrađivanje; da utiču na bogatija domaćinstva da deo zemlje i izvesnu količinu žita za seme ustupe izbeglicama i sirotinji.
- Po naređenju VŠ NOP i DV Jugoslavije, Štab Durmitorskog NOP odreda uputio intendantsko odeljenje u s. Boljaniće (kod Pljevalja) da stupi u vezu sa GS NOP odreda za Sandžak u cilju nabavke hrane.
10. mart U s. Bršnu (kod Nikšića) delovi Nikšićkog NOP odreda razbili četnički bataljon nanevši mu gubitke: 14 mrtvih, 7 zarobljenih i više ranjenih. Ostatak tog bataljona u panici je odstupio u Nikšić.
- II. mart U s. Višu (kod Danilovgrada) od italijanske artiljerijske vatre poginulo 13 boraca iz NOP odreda »Bijeli Pavle«, među kojima i komandant 1. udarnog partizanskog bataljona Đurović Vidoje Keša, narodni heroj.

12. mart — U Zeti, na Inicijativu partijske organizacije, formirana udarna partizanska četa.
- U s. G. Polju (kod Nikšića), po odluci GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku, Stab Nikšićkog NOP odreda formirao 1. udarni bataljon.
- GŠ NOP odreda za Crnu Goru i Boku naredio Nikšićkom NOP odredu da sa odredom »Bijeli Pavle«, preduzme najenergičnije akcije protiv četnika u s. Bogetićima, na pravcu Danilovgrad — Nikšić.
13. mart — Oko 2000—3000 vojnika iz sastava italijanske divizije »Mesina«, podržani artiljerijom i tenkovima, preduzeli napad protiv jedinica Orjenskog bataljona Nikšićkog NOP odreda u Boki. Glavne snage neprijatelja napadale su na položaje zapadno i južno od s. Morinja, ka Zlijebu i Sv. Jeremiji. Na tim položajima borbe su trajale puna 4 dana. Jedinice Orjenskog bataljona uspele su zadržati svoje položaje u rejonu s. Morinja i Zlijeba, a kod Sv. Jcremije deo snaga se povukao na bolje položaje. U toku tih borbi neprijatelj je streljao 20 seljaka i popalio sela: Bakoče. Bjelske Kruševice, Bunoviće, G. Morinje. Repaje. Sasoviće, Kute. Presjeku i Lastvu. Gubici neprijatelja su procenjeni na oko 400—150 mrtvih i ranjenih, dok su partizani imali 5 poginulih i oko 20 ranjenih boraca.
14. mart — U s. Meljaku (kod Pljevalja), formiran 3. bataljon Pljevaljskog NOP odreda.
15. mart — GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku naredio Štabu Nikšićkog NOP odreda da preduzme energične mere protiv četnika i raznih petokolonaških i kolebljivih elemenata na svome području, da formira udarne jedinice i spreči demoralizaciju u partizanskim jedinicama, da što pre očisti od četnika Pješivce i s. Ozrinice i da se čvršće poveže s jedinicama odreda »Bijeli Pavle«.
- Održan plenum NO odbora za srez Cetinje, kome su prisustvovali predstavnici opštinskih NO odbora s teritorije sreza. Na njemu se raspravljalo o političkim i ekonomskim prilikama na teritoriji sreza.
- PK KPJ za Crnu Gori. Boku i Sandžak uputio Centralnom komitetu KPJ izveštaj o situaciji u Crnoj Gori: o pojačanoj aktivnosti federalista u srezu cetinjskom i četnika u beranskom i andrijevičkom srezu; o strahovitom teroru okupatora i pete kolone nad stanovništvom u okupiranim gradovima i selima; o borbama partizanskih jedinica u Crnoj Gori i o merama preduzetim u cilju efikasnije borbe protiv okupatora i neprijatelja NOP-a.
16. mart — Italijanske snage I četnici iz Virpazara, pod zaštitom artiljerijske vatre, napale jedinice Lovčenskog NOP odreda u G. Crmnicl, jednom kolonom prema s. Sotonlćima, a drugom u pravcu s. Dupila. U oštrim borbama u rejonu s. Sotonića i rejonu Sokola, na pravcu s. Dupila, batalioni »Jovan Tomašević« i 'Štovan Stiljanović« Lovčenskog NOP odreda odbacili su neprijatelja, nar.evšl mu znatne gubitke (a sami su imali 5 mrtvih i ranjenih boraca) i zaplenivšl 1 p. mitraljez, veći broj pušaka, 2 revolvera, 100 komada bombi i veću količinu municije i druge opreme.
- Opštinski NO odbor opštine banjanske doneo odluku o zabrani davanja zemlje pod napolicu i o načinu iskorišćavanja manastirskih imanja.
17. mart — Kod s. Stubice (blizu Nikšića) 2. četa Pješivačlcog partizanskog bataljona iz zasede napala vod od 54 italijanska vojnika i nanela mu gubitke od oko 25 mrtvih i oko 10 ranjenih, a zaplenila 1 mitraljez, 1 p mitraljez. 11 pušaka, i drugu opremu. Partizani nisu imali gubitaka.
19. mart — U s. Ožezi, kod Podgorice (sada: Titograd), Stab Zetskog NOP odreda formirao 1. udarni bataljon.
20. mart — GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku uputio proglas narodu Crne Gore i Boke: raskrinkava četničke elemente i poziva zavedene i prevarene da pridru partizanima i stupe u opštenarodnu borbu za oslobođenje zemljo.
- Opštinski NO odbor opštine banjanske izdao uputstvo o organizaciji rada i radnih odnosa: pri NO odboru i pri seoskim NO odborima osnivaju se povereništva za rad i propisuju se njihove dužnosti (pored niza pravila i odredaba o regulisanju radnih odnosa).
- Jače četničke snage pod komandom Pavia Durišića. iz više pravaca, napale jedinice Komskog i delove Lovčenskog NOP odreda u rejonu sela: Poljane, Zirci. Bistrica i Crkvine (kod Kolašina) i nanele im osetne gubitke. Pored ostalih, poginuli su sekretar PK SKOJ-a i član PK KPJ i GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku Budo Tomović i član GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku Bajo Sekulić, narodni heroji

1942. mart

HRVATSKA

mart 1942.

- 21/22. mart — U bolnici na Zabljaku, od rana zadobijenih u borbi protiv četnika u s. Lipovu, umro zamenik komandanta Komande sinjajevinskog sektora Batrić Zugić, narodni heroj.
22. mart Kod mesta zvanog Zuri (između s. Ptiča i s. Lutova) opkoljen od četnika, boreći se do poslednjeg metka, poginuo komandant bataljona NOP odreda Radomir Mitrović Šćepan Dukić, narodni heroj, sa još 7 drugova.
24. mart Treći bataljon Pljevaljskog NOP odreda napao četnike na desnoj obali reke Volodera, u rejonu s. Orlja — s. Korita — Kraljičino brdo — Bijeli kamen, i posle višečasovne oštre borbe razbio ih i proterao ka Pljevljima i na dnu obalu r. Cehotine.
- Rasformirana Komanda sinjajevinskog sektora, a njene funkcije i zadatke preuzeo Štab 1. kombinovanog bataljona Durmitorskog KOP odreda.
26. mart Otpočeo prodor italijansko-četničkih snaga od Cetinja preko pl. Simunje i Crnog vrha ka s. Cevu. U oštrim borbama na pl. Simunii jedinice Lovčenskog NOP odreda su zadržale i odbile neprijatelja, nanevši mu gubitke od oko 15 mrtvih i ranjenih (a same su imale 3 ranjena borca).
27. mart U vezi sa otežanom situacijom u Crnoj Gori, zbog pojačane aktivnosti i propagande četnika, PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak izdao direktivu o zadacima partijskih organizacija u partizanskim jedinicama: precizirane su dužnosti i zadaci partijskih čelija u četama i bataljonskih biroa, kao i svih komunista u jedinicama.
- Prvi udarni bataljon Nikšićkog NOP odreda napao četničko uporište u s. Ozrinićima kod Nikšića. Iako potpomognuti italijanskom artiljerijom i tenkovima, četnici su imali 27 poginulih i znatan broj ranjenih. Bataljon je imao 27 lakše ranjenih i 2 poginula borca.
15. mart Na sastanku delegata opštinskih NO odbora Grahovo, Banjani, Lastva, Zupci, Vuči Do, Šuma i sa oslobođene teritorije Boke doneta odluka o cenama artikala koji će se menjati na pijaci u s. Zupcima. Utvrđen je sledeći odnos: 1 kg soli — 1 kg krompira, 3 kg soli — 1 kg vune neoprane, 1 kg luka — 1 kg krompira, 1 litar ulja — 1 kg vune neoprane, 1 kg duvana I vrste — 8 lira (200 dinara). 1 kg šećera — 6 kg krompira. 1 litar gasa — 4 kg krompira itd.
- Mart k. U s. Mijakovićima (kod Pljevalja) formiran 4. bataljon Pljevaljskog NOP odreda, u čiji su sastav ušli jedan deo boraca Prečanskog pozadinskog bataljona i ljudstvo iz sela Vrulje, Ljutića, Kozice i Vukova Brda.
- Mart Izabran SNO odbor za Herceg Novi.
- U rejonu Palske kose (kod Bijelog Polja) poginuo Dragomir Nenadović, narodni heroj.

HRVATSKA

314. mart — Ustaše napale s. Dragotinu (kod Gline) i ubile 50 ljudi, a još više njih ranile.
4. mart — Druga četa 3. bataljona 2. kordunaškog NOP odreda izvršila neuspeo napad na s. Šturlić (kod Slunja). Poginulo je 13 partizana, među kojima i komandir 2. čete Vilim Gajler, narodni heroj.
5. mart — Lapački bataljon i bataljon »Marko Orešković«, uz sadejstvo tri čete 1. krajiškog NOP odreda, otpočeli desetodnevni napad na Srb. u kome su se nalazili 44. bataljon crnih košulja, četnici i žandarmi. I pored vrlo oštih borbi, Srb nije zauzet. U prvom jurišu poginuo je desetar i puškomitraljezac Branko Vladušić, narodni heroj.
- Mart p. — Na Kalniku, odlukom OK KPH za Varaždin, od boraca varaždinskog i bjelovarskog okruga formirana Kalnička partizanska četa.
8. mart — U Lici izašao prvi broj lista »Zena u borbi«, organa Okružnog odbora AFZ za Liku.
- U Vojniću održan veliki zbor žena sreza Vojnić, na kome je govoreno o ulozi žena u NOB-u.
- Delovi 1. bataljona »Marko Trbović« Primorsko-goranskog NOP odreda napali i zauzeli italijanski magacin u s. Hreljinu (kod Ogulina), gde su zaplenili 2 p mitraljeza, 15 pušaka i 307 bombi.

- Kod s. Vitunja (blizu Ogulina), iz zasede, delovi 1. partizanskog bataljona »Marko Trbović« Primorsko-goranskog NOP odreda napali italijansku kolonu i naneli joj gubitke od 35 mrtvih i ranjenih. Za odmazdu, italijanski vojnici su opljačkali s. Vitunj i zapalili 32 kuće.
- II Klancu (kod Gračaca) bataljon »Gavrilo Princip« Grupe NOP odreda za Liku napao italijansku kolonu od preko 1000 vojnika i naneo joj velike gubitke.
11. mart Kod s. Ugljana (blizu Sinja), iz zasede, borci Kamešničke partizanske čete napali italijanske vojnike i naneli im gubitke od 4 mrtva i 9 ranjenih vojnika i oficira.
12. mart GS NOP odreda za Hrvatsku naredio štabovima Grupe NOP odreda za Liku, Grupe kordunaških NOP odreda i Primorsko-goranskog NOP odreda da čiste teren na svojim područjima, povezuju slobodne teritorije Like, Korduna i Gorskog kolara i sistematski uništavaju saobraćajne veze neprijatelja.
- Po direktivi PK KPH za Dalmaciju, od Mosorske partizanske čete i novopridošlih boraca formiran Mosorski NOP odred.
- U V. Kladuši, uz prisustvo delegata VS i CK KPJ Vladimira Popovića, održana druga okružna partijska konferencija za karlovački okrug, na kojoj je analiziran rad partijske organizacije posle prve okružne konferencije (krajem jula 1940) i izabran novi OK.
13. mart U s. Baćini (kod Makarske), po odluci OK KPH za Makarsku, od gradačke partizanske grupe formirana Gradačka partizanska četa (1. južnodalmatinska partizanska četa).
14. mart Na putu Boslljevo—Ponikve (kod Ogulina) jedna četa 1. partizanskog bataljona Primorsko-goranskog NOP odreda napala žandarmerijsku patrolu i zarobila 19 žandarma.
15. mart — GS NOP odreda za Hrvatsku uputio proglas vojnim obveznicima, vojnicima, podoficirima i oficirima hrvatskog domobranstva: poziva ih da se ne odazivaju mobilizaciji, već da je sabotiraju i da prelaze na stranu NOP odreda.
- Kod Ljubova italijanske posade iz Gospića i Široke Kule napale delove Grupe NOP odreda za Liku. Posle žestoke borbe italijanske snage su pred veće prisiljene na povlačenje u polazne garnizone.
- Na putu između Mrkoplja i Lokava delovi 2. bataljona Matija Gubec« Primorsko-goranskog NOP odreda napali su iz zasede karabiniere i domobrane, naneli im gubitke od 11 mrtvih i zaplenili 14 pušaka, 66 bombi i oko 1000 metaka.
- Delovi Slavenskog partizanskog bataljona izvršili napad na s. V. Bastaje (kod Daruvara), gde su zaplenili 42 puške, 7 pištolja i 2000 metaka.
- Gradačka partizanska četa (1. južnodalmatinska partizanska četa) napala ustaše i žandarme u s. Staševici (kod Vrgorca), zarobila 10 ustaša i 2 žandarma i zaplenila 12 pušaka.
16. mart — U Brinju italijanske vlasti streljale sekretara SK KPH za Brinje Ivicu Lovinčića, narodnog heroja.
- Kod s. Crnog (blizu Novog), 2. četa 1. bataljona »Marko Trbović« Primorsko-goranskog NOP odreda odbila napad italijanskih snaga i lime ih sprečila da pljačkaju stanovništvo i prodiru na slobodnu teritoriju u toni kraju.
17. mart — Delovi 1. partizanskog bataljona »Marko Trbović« Primorsko-goranskog NOP odreda odbili napad italijanskih snaga i domobrana na s. Alan. Neprijatelj je imao 2 mrtva i 3 ranjena vojnika, podoficira i oficira.
- Na o. Braču partizanska grupa prvi put napala žandarme na mestu Dubov dolac (blizu Bola). Pored hrane, partizani su zaplenili 3 puške, 1 pištolj, 2 bombe i 400 metaka.
- Iznad s. Brdovca (kod Zagreba) formiran prvi partizanski vod u Hrvatskom zagorju.
19. mart Otpočeo jednomesečni napad ustaške Utinjske brigade na 1. i 2. kordunaški NOP odred na Kordunu. Neprijatelj je ovladao Petrovom gorom, popalio sva sela na njenim obroncima i naneo ogromnu štetu stanovništvu toga kraja.
- U s. Trnovcu (kod Gline) održano partijsko savetovanje OK KPH za Baniju, u prisustvu 34 delegata iz srezova: Sisak, Gradac, Glina i Petrinja. Raspravljalo se o političkoj i vojnoj situaciji u okrugu.

- Drugi bataljon »Matija Gubec« Primorsko-goranskog NOP odreda zauzeo Mrkopalj (kod Ogulina), zarobio 6 žandarma i 18 domobrana i zaplenio 54 puške, 3000 metaka. 3 pištolja i drugi materijal. Istog dana je održan manifestacioni zbor i izabran opštinski NO odbor.
- 20. *via rt*
 - U zaseoku Tomiću (blizu Ogulina) otpočela dvodnevna sednica GŠ NOP odreda za Hrvatsku. Posle razmatranja zadataka koje je postavio VŠ NOP i DV Jugoslavije i analize dotadašnjeg rada, na sednici je odlučeno: u Hrvatskoj formirati pet operativnih zona; partizanska dejstva proširiti na celu Hrvatsku, uz pomoć područja gde su do tada bila razvijena; glavnim snagama prvenstveno preduzeti rušenje komunikacija i napade na neprijateljska uporišta; formirati 1. proleterski bataljon Hrvatske; GŠ popuniti novim članovima; formirati tehniku i redakciju centralnog lista »Partizan«; obrazovati kurs za političke komesare i nastaviti rad oficirskog kursa.
 - Po naređenju GŠ NOP odreda za Hrvatsku formiran 1. slavonski NOP odred.
 - U s. G. Budićini (kod Petrinje) 3. bataljon Banijskog NOP odreda razoružao ustašku posadu.
 - U logoru Stara Gradiška ustaše strčljale člana OK KPH za Karlovac Nadu Dimić, narodnog heroja.
- 21. *mart*
 - Us. Prijeki (kod Gline) delovi 1. bataljona Banijskog NOP odreda razoružali ustašku posadu.
 - Kod s. Tušilovića (blizu Karlovca), u borbi protiv ustaša i domobrana, poginuo komandant 1. bataljona 1. kordunaškog NOP odreda Mirko Poštić, narodni heroj.
 - Okružni NO odbor za okrug Krbavu izdao pravilnik o radu NO odbora na području okruga.
- 22. *mart*
 - Ustaške snage iz Karlovca, uz pomoć tenkova, posle kraće borbe protiv delova 1. kordunaškog NOP odreda ušle u Vojnić.
 - Održana I partijska konferencija KPH /a srez Korenicu.
 - U Mrkoplju formiran opštinski odbor AF2-a.
- 23. *mart*
 - Sekretar Operativnog partijskog rukovodstva CK KPH izvestio CK KPH o radu partijskih organizacija na Kordunu: konstatuje da je osnovna slabost ove partijske organizacije što ona nije veću pažnju posvećivala hrvatskim selima i što je razvodnjena velikim brojem novih članova. Pored toga, govori o vojnoj i političkoj situaciji u Lici i Gorskom kotaru.
 - U rejonu Pločanskog klanca i s. Srba otpočeo šestodnevni napad italijanskih snaga iz sela Raduča, Metka i Počitelja (blizu Gospića) i s. Zrmanje i s. V. Popine (blizu Gračaca) na jedinice Grupe NOP odreda za Liku. Do 28. marta italijanske jedinice su zauzele s. Ploče, Udbinu, s. Srb i Korenicu.
- 24. *mart.*
 - Selo Bućicu (kod Gline) koje je branila seoska straža zauzeo 1. bataljon Banijskog NOP odreda. Poginulo je 8 stražara. Zaplenjeno je 6 sanduka municije i 16 pušaka
- 25. *mart*
 - Kod Delnica (na pruzi Ogulin — Rijeka) delovi 2. bataljona »Matija Gubec« Primorsko-goranskog NOP odreda porušili prugu na dužini od 126 m, tako da je saobraćaj obustavljen 5 dana.
- 26. *mart*
 - Italijanski vojnici i ustaše spalili s. Bačinu (pod Biokovom) i vršili teror nad stanovništvom.
 - Na brdu Begovači (na pl. Psunju) ustaše i domobrani napali 1. bataljon 1. slavonskog NOP odreda. Bataljon se posle dvočasovne borbe povukao u pravcu Gradine. Neprijatelj je imao oko 30 mrtvih i ranjenih. Bataljon je imao 3 mrtva, među kojima je i komandir voda Marko Končar Bura, narodni heroj.
- 27. *mart*
 - GŠ NOP odreda za Hrvatsku izdao uputstvo štabovima Grupe kordunaških i Grupe NOP odreda za Liku o primenjivanju partizanske taktike pri odbrani oslobođenog teritorija.
 - Na pijaci u Splitu žene demonstrirale protiv nedostatka životnih namirnica, jer su ove kupovane za italijansku vojsku. Čule su se parole: »Van s fašističkim otimačima!«, »Dajte nam hleba, deca nam umiru od gladi«. Na te demonstracije kao i na mnoge druge akcije splitskih rodoljuba, italijanske vlasti su odgovorile pojačanim terorom i masovnim hapšenjem i slanjem u koncentracione logore.

29. mart Zandarmerijsko uporište u s. Viliò Selu (kod Slav. Požege) napali delovi 2. bataljona 1. slavonskog NOP odreda, ali ga, zbog dolaska ojačanja, nisu zauzeli. Partizanske jedinice su imale 12 mrtvih, a žandarmi 6 mrtvih i ranjenih.
- Zbog višemesečnog pritiska jedinica italijanski garnizon napustio Korenicu (sada: Titova Korenica) i povukao se u Udbinu i s. Ploče.
30. mart Po naređenju GŠ NOP odreda za Hrvatsku formirana Proleterska četa Banijskog NOP odreda.
- Na ž. st. Maja (kod Gline) delovi 1. bataljona Banijskog NOP odreda razoružali 27 domobrana i zaplenili 27 pušaka i 1 automat.
- Na ž. st. Grabovac (kod Gline) 2. četa 1 bataljona Banijskog NOP odreda razoružala domobranksu posadu i zapalila ž. st. i Opštinu.
- Mart k. Po naređenju GŠ NOP odreda za Hrvatsku formirana Proleterska četa Korduna.
- U selima Muću, Milešini i Pribudama (kod Splita) formirani seoski NO odbori.
- U rejonu s. Plaškog (kod Ogulina) čelnici streljali komandanta 2. kordunaškog NOP odreda Roberta Domanija i političkog komesara 3. čete 3. bataljona 2. kordunaškog NOP odreda Adolfa Stajnbergera Draga, učesnike u španskom građanskom ratu i narodne heroje.
- Marl Po naređenju GŠ NOP odreda za Hrvatsku formirana Primorsko-goranska proleter-ska četa.
- U s. Trnovcu (kod Gline) održana omladinska konferencija za srez Glinu, na kojoj je izabrano omladinsko rukovodstvo za taj srez.
- U Hrvatskom primorju Izašao prvi broj lista »Komunist« organa OK KPH za Hrvat-sko primorje.
- Na području sreza Kastav formirani seoski NO odbori i SNO odbor.

MAKEDONIJA

- 2- mart — Kod s. Trojaci (blizu Prilepa), u borbi protiv bugarske policije, poginuo član biroa PK KPJ za Makedoniju Borko Talevski Crnio, narodni heroj.
- Mart d. p. — Učenici viših razreda veleške gimnazije (oko 400) organizovati trodnevni štrajk zbog nepodnošljivih mera školske okupatorske uprave (isključenje 5 učenika — sko-jevaca, nošenje uniforme, školska taksa, zabrana upotrebe makedonskog jezika itd.). Organizatore štrajka je bugarska policija pozatvarala. Povodom toga organizovane su i demonstracije u gradu u kojima je učestvovalo oko 1000 učenika i roditelja. Upotrebom vojske demonstracije su rasturene, ali je pod takvim pritiskom anulirana i odluka o isključenju učenika.
- Mart — U Prilepu otpočeo izlaziti list »Naroden glas«, organ NOF-a za Prilep.

SLOVENIJA

71. mart — Na Jelenici (kod s. Podstenica na Kočevskom rogu) formiran 5. slovenački parti-zanski bataljion (nazivan i Dolenjskim partizanskim bataljonom).
13. mart — Kod Višnje Gore kolona italijanskih automobila, koja je pratila šefa italijanske vojne misije na putovanju iz Zagreba za Rim, upala u zasedu 3. čete 2. štajerskog partizanskog bataljona. Ubijena su dva italijanska oficira.
- IS. marl — U blizini ž. st. Skofljica (na pruzi Ljubljana — Novo Mesto), 2. i 4. četa 2. štajerskog partizanskog bataljona napale teretni voz i teško oštetile lokomotivu.
- Na Mokrecu (kod Ljubljane) delovi italijanske divizije »Granatijeri di Sarđenja« napali deo 3. partizanskog bataljona »Ljubo Serčer«. Iskoristivši pregrupisanja neprijatelja, bataljion se preko Kozjih stena povukao u pravcu Zale (kod Cerknice).
21. mart — GS NOP odreda za Sloveniju izdao dnevnu zapovest o pripremama za opšti pro-lecni ustanak u Sloveniji: do maksimuma razviti političku delatnost; organizovati i mobilisati Narodnu zaštitu; u raznim centrima prikupiti hranu i oružje i što bolje naoružati jedinice.

1942. mart

SRBIJA

23. mart Po naređenju GS NOP odreda za Sloveniju, jedna četa 3. partizanskog bataljona »Ljubo Sercer« upućena u Slovenačko primorje radi jačanja pokreta. (Ta četa je nazivana Spaeapanovom partizanskom četom).
- U šumi blizu s. Lipoglava (kod Grosuplja) jači odred italijanske vojske izvršio napad na 2. štajerski partizanski bataljon. Posle oštrem šestčasovne borbe partizani su se probili kroz obruč i time osujetili »čišćenje« tog kraja.
27. mart Kod Planice (blizu Škofje Loke). nemački vojnici iznenada napali Selšku četetu Cankarevog partizanskog bataljona. ali se ona, posle dvočasovne borbe, probila kroz neprijateljske položaje. Tom prilikom je poginuo član GS NOP odreda za Sloveniju Stane Zegar, narodni heroj.
29. mart Od 1, 2. i 3. štajerskog partizanskog bataljona formirana 1. štajerska brigada (2. grupa NOP odreda). Svečani zbor brigade održan je 5. aprila 1942.
- U sastavu 3. partizanskog bataljona »Ljubo Šercer* formirana minerska četa.
30. mart Stab I. štajerske brigade izdao naredbu o koncentraciji štajerskih partizanskih grupa i ponovnom formiranju 1. štajerskog partizanskog bataljona.
- GS NOP odreda za Sloveniju izdao naredbu o reorganizaciji slovenačkih partizanskih jedinica: o stvaranju NOP odreda i grupa NOP odreda.
- Mart k. Od boraca Spacapanove partizanske čete i jednog dela boraca Pivčanske partizanske čete, koji su ostali u Vipavskoj dolini, formirana 1. vipavska partizanska četa.

SRBIJA

1. mart SK KP.) za Zemun izdao proglas stanovništvu da se ne odziva naredbi okupatorskih vlasti o predavanju poljoprivrednih proizvoda.
- U Beogradu, prilikom održavanja sastanka, uhapšeni članovi III rejonskog komiteta KPJ za Beograd.
2. mart Kod s. Cubure i s. Krajkovca (blizu Prokuplja) Malojastrebačka četa Topličkog NOP odreda, u borbi vodenoj ceo dan, razbila jedan četnički odred Koste Pećanca i četetu nedicevaca i nanela im gubitke od oko 50 mrtvih i 30 zarobljenih, dok je sama imala 2 ranjena.
- 2/3. mart Zbog pritiska delova bugarskog 1. okupacionog korpusa, nedicevaca i čelnika Stab Babičkog NOP odreda raspustio jedan broj boraca a ostatak (oko 40 boraca) podelio na 4 desetine, te ove uputio da dejstvuju odvojeno, s tim da se posle 15 dana ponovo sastanu. Neprijatelj je ove grupe razbio i uništio.
3. mart Otpočeo napad bugarskih i nedicevskih jedinica i četnika Koste Pećanca na Toplički, Rasinski, Jablanički i Leskovački NOP odred u cilju zauzimanja slobodne teritorije u Toplici i Jablanici.
- Na kanalu Barkut — Sidina nadmoćne ustaške i žandarmerijske snage razbile grupu od oko 80 partizana koji su bili u pokretu iz Adaševačkih šuma ka Fruškoj gori; ka Fruškoj gori se probilo samo oko 25 boraca.
- Kod zaseoka Vrova (kod Obrenovca), da ne bi živ pao u ruke neprijatelju, ubio se zamenik komandanta Posavskog NOP odreda Milivoje Manić Albanta, narodni heroj.
- U kasarni u Somborn mađarska policija obesila četiri člana KPJ.
- Pod pritiskom četnika Koste Pećanca Malojastrebačka četa Topličkog NOP odreda se iz okoline s. Cubure prebacila na Crni vrh (M. Jastrebac). Po naređenju Koste Pećanca četnici su, zbog pretrpljenih gubitaka (2. marta), spalili s. Cuburu.
- 3/4. mart Delovi Suvoborskog NOP odreda demolirali postrojenja na ž. st. Banjani (na pruzi Lajkovac — G. Milanovac).
- U s. Prnjavoru (kod Iriga) održan sastanak Sreskog štaba za pripremu ustanka u iriškome srezu sa vojnopoličkim rukovodiocima sreza na kome je razrađen plan razoružanja neprijateljskih posada i odlučeno da se mesne partizanske desetine prikupe na Fruškoj gori.
- S. mart Kod s. Košlja (blizu Ljubovije) Valjevski NOP odred i delovi Mačvanskog NOP odreda se prebacili preko Drine u istočnu Bosnu.

- U Beloj Palanci provaljena skojevska organizacija i svi članovi, izuzev jednog, pohvatani i oterani u logore.
- U Pančevu sekretar OK SKOJ-a za južni Banat ubio upravnika političkog odseka nemačke policijske uprave u Pančevu.
- U s. Suljmu (kod Rume) grupa boraca iz Fruškogorskog NOP odreda i mesne desetine napali ustaški zatvor u opštinskoj zgradi, oslobodili jednu drugaricu i zaplenili 6 pušaka.
- Delovi Topličkog NOP odreda posekli oko 100 tt stubova između ž. stanica Lužane i Grejač (na pruzi Niš — Stalać).
- Kod s. G. Branetića (Između Ljiga i Mionice) Suvoborski NOP odred vodio borbu protiv nedićevaca i pretrpeo gubitke od 10 mrtvih.
- U Beogradu, članovi udarne grupe, pod rukovodstvom MK KPJ za Beograd izvršili uspeo atentat na policijske agente Dorda Kosmajca i Obrada Zaladu.
- Delovi bugarskog 1. okupacionog korpusa, u sadejstvu sa nedićevcima, ljotićevcima i četnicima (ukupne jačine oko 10—15.000 ljudi), napali Jablanički i Leskovački NOP odred i delove Topličkog NOP odreda. Posle četvorodnevnih borbi Jablanički i Leskovački NOP odred su se iz rejonu s. Dobro Vode na pl. Radanu probili na pl. Pasjaču. Prvog dana borbe kod s. Gazdara (blizu Medveđe) poginuo je Zejnel Ajdini narodni heroj.
- U s. Gubetinu (kod Prokulja) četnici Koste Pećanca blokirali Vidovačku četu Topličkog NOP odreda. U kratkoj, ali oštroj borbi četa se iz obruča probila prema Viđojevačkom kršu, uz gubitke od 15 poginulih i nestalih boraca.
- Kod s. Građenika (blizu Slavkovice) Suvoborski NOP odred vodio borbu protiv nemačkih jedinica, SDS i četnika.
- U Pančevu, u oštroj tročasovnoj borbi protiv nemačke policije i vojske, koja ih je opkolila u jednoj kući, poginula 4 člana KPJ.
- U s. Deliblatu (kod Kovina) formirana Kovinska partizanska ilegalna grupa.
- Mesne desetine u s. Mandelosu (kod Srem. Mitrovice), streljale dvojicu petokolonaša i u opštini zaplenili 6 vojničkih pušaka i nešto municije. Jednovremeno, grupa boraca 1. čete fruškogorskog NOP odreda je napala žand. st. u s. Bešenovu (kod Rume), ubila komandira stanice i ranila nekoliko žandarma a stanicu i opštinsku arhivu zapalila; pri povratku iz akcije uhvatila je 3 petokolonaša (koji su zatim osuđeni na smrt) i zaplenila 2 njihove puške.
- Grupa boraca Podunavskog NOP odreda prodrla u s. Neradin (kod Iriga), ubila ustašu i policajca i spalila opštinsku arhivu; zatim, u zasedi, dočekala pojačanje upućeno iz Iriga automobilom, ubila kapetana i 3 ustaše i zaplenila 4 puške, pištolj i nekoliko bombi, a automobil zapalila.
- U rejonu Kamena (kod Iriga), od mesnih partizanskih desetina iz Iriga, formirana Iriška partizanska četa.
- Mesne partizanske desetine iz sela Prnjavora i Krušedola (kod Iriga) spalile opštinsku arhivu u Prnjavora.
- Severno od Iriga oko 200 ustaša i domaćih Nemaca opkolilo jednu mesnu partizansku desetine, ali se ova probila, a zatim, uz pomoć drugih mesnih desetina, nanela neprijatelju gubitke i prinudila ga na povlačenje u Irig.¹
- Kod s. Kozje (blizu Bele Palanke) srpski 5. dobrovoljački odred napao delove Svrljiškog (Nišavskog) NOP odreda, ali su ovi uspeali da se izvuku prema s. Babinom Kalu, uz gubitke od 1 zarobljenog i 5 ranjenih boraca.
- U šumi kod s. Ležimira (na Fruškoj gori) grupa boraca Fruškogorskog NOP odreda razoružala nekoliko stražara koji su obezbeđivali seču drveta. Pri kraju akcije, napadnuti od veće grupe domaćih Nemaca i ustaša, partizani su pretrpeli gubitke od 5 poginulih i 1 ranjenog.
- Kod Tometinog polja (blizu Kosjerića) Suvoborski NOP odred vodio borbu protiv četnika i naneo im gubitke od 6 mrtvih.
- U s. Mirijevu (kod Petrovca) delovi Požarevačkog NOP odreda razoružali mesnu miliciju.

¹ Po drugom Izvoru događa) se desio 9. marta.

1942. mart

SRBIJA

mart 1942.

U Pančevu nemačka policija streljala 75 komunista i pripadnika i simpatizera NOP-a, među kojima i Ljubicu Odadžić, tekstilnu radnicu, člana KPJ, narodnog heroja.

11. mart

Borci Fruškogorskog NOP odreda prekinuli su veze između sela Ležimira i Calme (kod Srem. Mitrovice).

Severno od s. Grgetega (kod Iriga) formirana Krušedolska partizanska četa.

U s. Bežištu (blizu Babušnice), u borbi protiv četnika poginulo 10 boraca Babičkog NOP odreda.

11/12. mart

Kod s. Dobre Vode (na pl. Radanu) Jablanički i Leskovački NOP odred probili obruč bugarskih, četničkih i nedićevskih jedinica i preko s. Dragog Dela i s. Žitnog Potoka izbili na pl. Pasjaču, gde su se spojili sa delovima Topličkog NOP odreda.

12. mart

U s. Belom Kamenu (na pl. Pasjači) formiran Privremeni operativni štab za Jablanički i Kukavički NOP odred i delove Topličkog NOP odreda.

Između sela Suljma i Bešonova (kod Rume) borci Fruškogorskog NOP odreda odbili napad delova domobranskog 1. lovačkog bataljona i žandarima iz okolnih slanica i prinudili ih na povlačenje u polazna uporišta.

Kod s. Radanovaca (blizu Kosjerića) u borbi protiv nedićevaca, Suvoborski NOP odred ubio 2 i ranio 3 neprijateljska vojnika.

U manastiru V. Remeti (kod Iriga) Krušedolska partizanska četa napala ustaško uporište i zaplenila 3 puške sa nešto municije.

U rejonu s. Grgetega (kod Iriga) nemačke i ustaško-domobranske jedinice, jačine 490 vojnika, izvršile bezuspešnu »akciju čišćenja« protiv Krušedolske i Iriške partizanske čete.

12/13. mart

Privremeni operativni štab za Jablanički i Kukavički NOP odred i delove Topličkog NOP odreda doneo odluku da ove jedinice otpočnu prodor sa pl. Pasjače ka Jablanici i Pustoj reci, gde su naišli na jake neprijateljske snage koje su im naneli znatne gubitke.

13. mart

Grupa od 25 boraca Topličkog NOP odreda sačekala u zasedi kod s. M. Plane (blizu Prokuplja) nedićevski kamion sa municijom. Pratlja kamiona delimično je izginula, a ostatak je pobegao za Prokuplje. Zaplenjeno 20 sanduka municije, a kamion je zapaljen. Istog dana ta grupa u zasedi ubila je 1 oficira i 1 podoficira i 4 Nedićeva vojnika ranila koji su autobusom išli iz Kuršumlije za Prokuplje.

U s. Radanovcima (blizu Kosjerića), u borbi protiv nedićevaca i četnika, poginuo član Komande grupe odreda zapadne Srbije Zivorad Jovanović Zikica Španac, narodni heroj.

Grupa boraca Fruškogorskog NOP odreda napala žand. st. u s. Suljmu (kod Rume) i posnd. nanela gubitke.

14. mart

Na ž. st. Ljubinje (na pruži Požarevac - Rabrovo) delovi Požarevačkog NOP odreda uništili stanična postrojenja.

U Beogradu, članovi udarne grupe izvršili uspeo atentat na Dragoljuba Strića, starešinu kvarta.

SK KPJ za Staru Pazovu uputio proglas Srbima, Slovincima, Hrvatima i antifašistički orijentisanim Nemicima toga kraja, pozivajući ih da udruže sve snage u cilju što skorijeg uništenja neprijatelja.

U Pančevu nemačka policija streljala 50 komunista i pripadnika i simpatizera NOP-a kao odmazdu zbog pogibije upravnika političkog odseka policijske uprave u Pančevu.

15. mart

Kod s. Brestovca (blizu Leskovca) delovi Jablaničkog NOP odreda u borbi ubili 14 nedićevaca, dok su sami imali 6 mrtvih i 8 zarobljenih.

Kod s. Pirkovca (blizu Svrlijga) Svrlijski (Nišavski) i Ozrenski NOP odred iz zasede napali četnički odred Koste Pećanca iz Svrlijga i u dvočasovnoj borbi ubili 30 četnika, dok su ostali pobegli. Naši gubici: 1 mrtav i 3 ranjena.

Mart p.p.

Delovi Babičkog NOP odreda koji su dejstvovali u rejonu Suve planine potpuno su uništeni posle nekoliko uzastopnih borbi protiv četnika Koste Pećanca.

- Između s. Tešice i s. Lužana Malojastrebačka četa Topličkog NOP odreda porušila na više mesta železničku prugu Niš — Stalać.
- Mart s.* U selima sreza svrljiškog bugarska kaznena ekspedicija ubila oko 150 ljudi i, iz više sela uhapsila po 50—100 ljudi. Njenom teroru pridružili su se četnici i dobrovoljci.
- 16. mart*
- Kod s. Magaša (blizu Lebana) oko 600 četnika, nedičevaca i bugarskih vojnika napalo delove Jablaničkog NOP odreda. Neprijatelj je odbačen uz gubitke od 15 mrtvih. Gubici odreda: 5 mrtvih i 7 zarobljenih (koje su četnici streljali).
 - Požarevački NOP odred uništio postrojenja na ž. st. Sirakovo i. toga i narednog dana, spalio opštinske arhive u selima: Sirakovu, Majllovcu, Miljeviću, Suvajčićima, Donjoj Kruševici, Braničevu, Desinama i Pečanici.
 - U s. Osipaonici (kod Smedereva) delovi Kosmajskog NOP odreda razoružali seosku stražu.
- 17. mart*
- U selu Pretrešnji (blizu Prokuplja) delovi Topličkog NOP odreda spalili opštinsku arhivu.
 - U Kuršumliji četnici Koste Pećanca streljali politkomesara Knjaževačkog NOP odreda Dimitrija Todorovića Kaplara, narodnog heroja.
- 18. mart*
- Na prostoriji s. Rogljević — s. Beloševac — s. Paune — s. Klinci (kod Valjeva). posle teških osmodnevnih borbi protiv nadmoćnih nemačkih i četničkih snaga. Suvoborski NOP odred okružen i skoro potpuno uništen.
- Na položaju s. Džigolj — s. Mikulovac (kod Prokuplja) delovi Topličkog i Rasinskog NOP odreda odbili napad Humskog i Džigoljskog četničkog odreda Koste Pećanca i protivnapadom naterali ih u panično bekstvo ka Prokuplju, uz oselne gubitke u mrtvim i ranjenim. Gubici odreda: 3 poginula i nekoliko ranjenih boraca.
 - Na Vetrenjači (u blizini s. Grgurevaca kod Rume) Fruškogorski i Podunavski NOP odred odbili koncentrične napade žandarmerijskih i ustaško-domobranskih jedinica, jačine 470 vojnika, i primorali ih da se povuku u polazna uporišta.
 - U šumi Sicari (kod s. Klenka, blizu Šapca, na levoj obali r. Save) nemačke vlasti streljale 62 izmučena i zlostavljana rođoljuba iz šabačkog koncentracionog logora, među njima i sekretara OK SKOJ-a i člana OK KPJ za Sabac Veru Blagojević, narodnog heroja.
- 19. mart*
- Kod s. Kostenice (blizu Prokuplja) oko 1500 bugarskih vojnika i četnika Koste Pećanca napalo delove Topličkog NOP odreda. Borba je vođena ceo dan. a uveče su se partizani povukli ka grebenu pl. Justrepca, uz gubitke od 4 mrtva i 3 ranjena.
 - Kod s. Rečicc (blizu Prokuplja) delovi Topličkog i Rasinskog NOP odred vodili borbu protiv bugarskih vojnika i četnika. Usled nadmoćnosti neprijatelja partizani su se povukli ka s. V. Plani.
 - U s. Dugom Polju (kod Sokobanje) Ozrenski NOP odred spalio opštinsku arhivu.
 - U s. Lukovu i s. Manojlici (kod Svrljiga) delovi Nišavskog (Svrljiškog) NOP odreda spalili opštinsku arhivu.
 - U s. Dobrom Dolu (kod Smederevske Palanke) delovi Kosmajskog NOP odreda spalili opštinsku arhivu.
 - Kod s. Tulara (blizu Lebana) jedna četa Kukavičkog NOP odreda naišla na zasedu četnika Koste Pećanca i skoro potpuno izginula: od 63 borca spasio se samo 16. Četnici su ranjene i zarobljene partizane pobili, a neke predali Nemcima.
- 20. mart*
- U s. Čitluku i s. Milušincu (kod Sokobanje) Ozrenski NOP odred spalio opštinske arhive i zaplenio 5 pušaka.
 - U Kragujevcu nemački vojnici streljali 45 seljaka iz sela lepeničkog sreza, koje su pohvatali kao saradnike NOP-a.
 - Na Sarlaku (kod Pirota) formirano Pirotsko rukovodstvo NO fonda.
- 21. mart*
- U s. V. Plani (kod Prokuplja) dve čete Topličkog NOP odreda vodile borbu sa oko 200 četnika Koste Pećanca i razbile ih, nanevši im gubitke od 10 mrtvih.
 - U s. Miljeviću i s. Šuvajčićima (kod Golupca) delovi Požarevačkog NOP odreda spalili opštinske arhive.

22. *mart* — PK KPJ za Srbiju dao SK KPJ za Zemun direktivu o formiranju NO odbora.
- Na Ravnom (na Fruškoj gori) izvršena podela fruškogorskog i Podunavskog NOP odreda na Oete i vodove. Određeni su im rejoni dejstva i novi rukovodioci.
- U Beogradu uhapšeno oko 80 istaknutih funkcionera i članova KPJ.
23. *mart* — U s. Bueu (kod Kruševca) Rasinski NOP odred i delovi Topličkog NOP odreda napali oko 150 četnika Koste Pećanca, ubili 6 i zarobili 8 četnika. Zbog nailaska bugarskih vojnika i nedičevaca partizani su se povukli ka pl. Jastrepcu.
- Prva četa Fruškogorskog i deo Podunavskog NOP odreda izvršili uspešnu akciju na posadu s. Cereviča (kod Petrovaradinu) nanevši joj gubitke, zapalili opštinsku arhivu i zaplenili 13 pušaka. 182 bombe i znatnu količinu municije. U odrede su tada stupila 34 nova borca.
- U predelu Biklava (kod Iloka) 2. četa Fruškogorskog NOP odreda razbila dve čete iz domobranske Sremske brigade koje su nastupale sa pravca s. Starog Divoša.
24. *mart* — Nišavski (Svrljiški) i Ozrenski NOP odred napali Ražanj, ali, zbog snažnog otpora nedičevaca i žandarmerije, nisu uspeali da ga zauzmu. Spaljena je arhiva Sreskog načelstva i Poreske uprave. Gubici odreda 9 mrtvih.
- Pri povlačenju sa Ravnog (na Fruškoj gori), okružena od žandarmerijskih i ustaško-domobranskih snaga, ukupne jačine 1.200 vojnika 1. četa Fruškogorskog NOP odreda, sa komorom i izbeglicama, probila se na zapadni deo Fruške gore. Pri izvlačenju, u pravcu Gradine (k. 337) nenaoružano ljudstvo koje je odstupalo s komorom pretrpelo je gubitke.
- U pokretu sa Ravnog (na Fruškoj gori) na svoj teren (istočni deo Fruške gore) Podunavski NOP odred iznenada napadnut u rejonu Zmajevca. Posle oštre borbe on je odstupio ka predelu Morintovu. U sukobu poginuo je i komandant ovog odreda u ranjen je komesar Štaba NOP odreda za Srem.
25. *mart* — U s. Labukoyu (kod Sokobanje) delovi Ozrenskog NOP odreda spalili opštinsku arhivu.
- 25/26. *mart* — U s. Galibabincu (kod Svrljiga) delovi Nišavskog NOP odreda spalili opštinsku arhivu.
- U s. G. Kamenici (kod Knjaževca) delovi Knjaževačko-boljevačkog NOP odreda spalili opštinsku arhivu.
26. *mart* — Koti s. Igrišta (blizu Lebana) četnički Veternički odred Koste Pećanca i 11. oružani odred SDS napali 2. četu Leskovačkog NOP odreda. Četa je pretrpela teške gubitke: od 80 boraca uspelo je da se ka s. Šilovu povuče samo oko 30 boraca. U toj borbi, našavši se opkoljen, izvršio je samoubistvo član CK KPJ Košta Stamenković, narodni heroj.
- U s. Sesalci (kod Sokobanje) delovi O/renškog NOP odreda spalili opštinsku arhivu.
27. *mart* — Povodom godišnjice 27. marta OK KPJ za Niš izdao proglas narodu Niša i okoline, pozivajući ga u borbu protiv okupatora i domaćih izdajnika.
- Stab Jablaničkog NOP odreda doneo odluku da, zbog teške situacije ovaj odred podeli u desetine. Time je omogućio neprijatelju da borce pojedinačno i po grupama zarobljava. To je bilo u suprotnosti sa direktivom CK KPJ o formiranju manjih, lako pokretljivih jedinica.
28. *mart* OK KPJ za Srem uputio partijskom rukovodstvu u partizanskim četama uputstvo za rad partijskih organizacija u jedinicama.
31. *mart* Pod pritiskom neprijatelja Leskovački NOP odred se poделio na dve grupe; jedna se prebacila u Crnu travu, a druga ostala na pl. Kukavici.
- Mart k.* Po odluci OK KPJ za Zaječar Knjaževačko-boljevački NOP odred preimenovan u Timočki NOP odred.
- Ma rt* Pasjačka četna Topličkog NOP odreda podclila se na manje grupe. Neke od tih grupa su zarobili četnici i jedinice bugarskog 1. okupacionog korpusa.
- Vojni zapovednik Srbije izdao naredbu kojom preti smrtnom kaznom svima Onima koji pobunjenike pomažu životnim namirnicama, novcem, smeštajem, dostavljanjem vesti ili na kojim drugim načinom.

- U Peći, da bi zaustavili širenje oružane borbe naroda, italijanske vlasti uhapsile 700 pripadnika NOP-a. Masovna hapšenja i interniranja vršena su i u drugim mestima Kosova i Metohije.
- Zbog stalnih masovnih internacija od strane okupatorskih vlasti. Oblasni komitet KPJ za Kosovo i Metohiju premestio se iz Peći u Dakovicu, gde se nalazila i njegova tehnika, koja je izdavala vesti i razne letke.¹
- Rasformiran Metohijski NOP odred
- U Gnjilanu formiran SK KPJ za Gnjilano.
- U Uroševcu formiran ilegalni SNO odbor za srez nerodimski a u s. Dobrotinu (srez sitnički) ilegalni MNO odbor.

• I ➤ drugom i/vorn premeStaj Je izvršen početkom oprila.